

ALGEMEEN NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR WIJSBEGEERTE

www.tijdschriftvoorwijsbegeerte.nl

Uitgave: Amsterdam University Press

Is de filosofie te links?

Andreas De Block en Olivier Lemeire

ANTW 109 (1): 105–122

DOI: 10.5117/ANTW2016.4.BLOC

Abstract

Is Philosophy too Left-wing?

Ideological diversity has been on the research agenda in the social sciences for a couple of years. Yet in philosophy, the topic has not attracted much interest. This article tries to start filling this gap. We discuss a number of possible causes for the underrepresentation of right-wing and conservative philosophers in the academic profession. We also argue why this should be an important concern, not only morally, but also and primarily epistemically. Lastly, we explore whether the situation in philosophy is more problematic than the situation in other fields, and what kind of ideological diversity would be desirable for academic philosophy.

Keywords: academic ideological diversity, underrepresentation of conservative philosophers, group think, Argumentative Theory of Reasoning

In vele filosofische tijdschriften, maar ook op allerlei groepsblogs en workshops, denkt men uitvoerig na over het thema van diversiteit in de academische wijsbegeerte. Daarbij staat vooral de ondervertegenwoordiging van bepaalde demografische groepen centraal. Men argumenteert dat die nadelig is voor de filosofie, niet uitsluitend maar zeker ook omwille van de oorzaken van die ondervertegenwoordiging. Openlijke discriminatie van bepaalde groepen, impliciet racisme en seksisme, en traditioneel nepotisme liggen mede aan de basis van het lage aantal vrouwelijke hoogleraren, en zorgen er mede voor dat vrouwen en etnische minderheden vaak geen academische onderzoekscarrière willen of kunnen overwegen (Haslanger 2008).

In het geschetste klimaat lijkt het vreemd en misschien zelfs absurd en ongevoelig om de ondervertegenwoordiging van mensen met een ‘rechtse’

ideologie aan te kaarten. Dat geldt des te meer als dat gebeurt in een themanummer over diversiteit in de filosofie. Uiteindelijk stelt men immers vaak die rechtse ideologen en ideologieën verantwoordelijk voor het impliciet en soms ook expliciet seksisme, racisme en *able-ism* dat de filosofische gemeenschap verziekt. Toch denken wij dat deze bijdrage ook in een dergelijk klimaat relevant is, al was het maar om scherper te krijgen welk soort diversiteit de academische wijsbegeerte precies moet nastreven en welke vormen van discriminatie aanvaardbaar zijn in die academische wijsbegeerte. Het zou ook kunnen helpen om inzicht te krijgen in de (moreel) relevante verschillen tussen racisme en *partyism*. Tegelijk willen we vanaf het begin benadrukken dat het voor ons duidelijk is dat een eventueel pleidooi tegen de discriminatie van bepaalde ideologieën niet mag gezien worden als een poging om discriminatie op grond van geslacht, ras en seksuele oriëntatie te vergoelijken.

In deze bijdrage gaan we als volgt te werk. Een eerste sectie schetst de ondervertegenwoordiging van mensen met een 'rechtse' ideologie in de academie in het algemeen en in de filosofie in het bijzonder. Daarbij wordt ook ingegaan op de mogelijke oorzaken van die ondervertegenwoordiging en vergelijken we die oorzaken met de oorzaken voor de ondervertegenwoordiging van vrouwen en etnische minderheden in de wijsbegeerte. In de tweede sectie onderzoeken we in welke mate de ideologische ondervertegenwoordiging een probleem kan zijn voor het feitelijke filosoferen. Zou de filosofie er met andere woorden wel bij varen als er meer rechtse filosofen zijn? In de derde sectie verkennen we welke mate van ideologische diversiteit wenselijk is. We eindigen met enkele suggesties voor verder filosofisch onderzoek.

1 Conservatieven houden niet van filosofie

In de VS blijkt de overgrote meerderheid van academici hun politieke overtuiging te beschrijven als links, progressief of *liberal* (Gross 2013). Het electoraat in de VS is echter veeleer conservatief en christelijk. Dat zorgt ervoor dat universiteitscampussen vaak bakens van liberalisme en atheïsme worden genoemd. Het feit dat links oververtegenwoordigd is aan de universiteiten is altijd een doorn in het oog geweest van rechts Amerika, maar het kreeg relatief weinig aandacht van academici zelf. De laatste jaren zien we echter een spectaculaire stijging van die aandacht (Redding 2012; Tetlock & Mitchell 2015; Wright & DeLisi 2016). Dat is mede het werk van Jonathan Haidt, die het thema centraal op zijn onderzoeksagenda

plaatste en die vanwege zijn academische reputatie binnen en buiten de universiteiten meteen veel weerklank vond. Met een aantal andere academici uit heel verschillende disciplines richtte hij de *Heterodox Academy* op, een organisatie die streeft naar *view point diversity*, vooral – maar niet uitsluitend – om de kwaliteit van het academisch onderzoek te verbeteren (Crawford et al. 2015; Duarte et al. 2015).

Haidt concentreert zich vooral op de ondervertegenwoordiging van conservatieve/rechtse vrouwen en mannen in de mens- en sociale wetenschappen. Dat heeft te maken met zijn eigen achtergrond als psycholoog, maar ook met het feit dat hij – en met hem vele anderen (Shields & Dunn 2016) – vrezen dat die disciplines het meest gevoelig zijn voor ideologische (ver)vorming. Ook zou de ondervertegenwoordiging van rechtse en conservatieve geesten daar sterker zijn dan in de natuur- en biomedische wetenschappen. In de mens- en sociaalwetenschappelijke disciplines zou slechts ongeveer 5% van de Amerikaanse academici zich identificeren als conservatief of rechts (Gross & Simmons 2007), al is er heel wat variatie en is de ondervertegenwoordiging bijvoorbeeld duidelijk minder uitgesproken in de economie dan in de geschiedenis of antropologie (Klein & Stern 2009).

Veel van de door Haidt en anderen gebruikte cijfers zijn oud, niet heel gedetailleerd en vooral toegespitst op de situatie in de VS. Recent poogden Inbar en Lammers (2012) daar wat aan te doen, door een brede en diepe studie te doen naar ideologische diversiteit in hun discipline, de sociale psychologie. Zij vonden dat slechts 6 % van de sociaal psychologen zichzelf beschouwt als rechts of conservatief en dat op dat punt de situatie in Europa niet erg verschilt van hoe het in de Verenigde Staten gesteld is. Uit de studie van Inbar en Lammers blijkt verder dat rechts-conservatieve academici vaak persoonlijk geconfronteerd werden met vijandige opmerkingen en vijandige attitudes. Dat sluit aan bij het meest verrassende resultaat van hun experiment, namelijk dat meer dan een derde van de progressieve respondenten bereid was om rechts-conservatieve collega's rechtstreeks te discrimineren door voor een *liberal* kandidaat te kiezen bij het invullen van een academische vacature, ook al is de conservatieve kandidaat even geschikt voor de positie. Dit suggereert dat de ondervertegenwoordiging wel eens (deels) te maken zou kunnen hebben met discriminatie.¹

Hoewel het electoraat in West-Europa erg verschilt van het Ameri-

1 Tegelijk zijn de conservatieve academici Shields en Dunn (2016) van oordeel dat het leven als conservatieve professor minder moeilijk is dan vele conservatieven beweren.

kaanse electoraat, schijnt dus ook bij ons rechts ondervertegenwoordigd te zijn, althans in bepaalde menswetenschappen. Het verschil in situatie tussen de VS en Europa impliceert echter dat de termen ‘rechts-conservatief’ en ‘links-progressief’ in beide gevallen naar enigszins andere opvattingen verwijzen. Beide termen verwijzen naar clusters van overtuigingen op onder andere economisch, moreel, sociaal en ecologisch gebied, die afhankelijk van de context behoorlijk wat variatie kunnen tonen. Niettemin zijn er wel duidelijke tendensen. Wie zichzelf als conservatief ziet meent doorgaans – maar dus niet altijd – dat vrijhandel goed is, dat migratie van mensen problemen veroorzaakt en beter beperkt zou blijven, dat minderheidsgroepen geen speciale rechten kunnen laten gelden, en dat verdere regulering van milieuvervuilende activiteiten niet wenselijk is. Wat die verdere regulering dan inhoudt, hangt af van de bestaande regulering. Dat kan betekenen dat iemand die zich in Europa eerder aan het conservatief-rechtse deel ziet van het spectrum, zich met haar standpunten in de VS waarschijnlijk zou identificeren als *liberal* of progressief. Omdat deze overtuigingen geenszins perfect zijn te clusteren, passen ook niet alle stromingen goed in de opdeling ‘rechts-conservatief’ en ‘links-progressief’. Libertariërs zijn bijvoorbeeld vaak economisch rechts, maar als het over migratie gaat links-progressief (Lakoff 2010).

Verder zijn er voor zover wij weten geen erg betrouwbare en recente cijfers beschikbaar over de ideologische diversiteit in de wijsbegeerte. Toch vermoeden wij dat de situatie niet veel verschilt van hoe het er aan toe gaat in de sociale psychologie. Studies uit de jaren '60 en '70 uit de VS geven aan dat ‘liberale’/linkse posities tot tien keer meer steun kregen van academische filosofen dan van het VS electoraat in het algemeen (Klein & Stern 2005). Ook een recente peiling op een van de meest invloedrijke filosofieblogs, *Leiter reports*, suggereerde dat de (meestendeels) Amerikaanse lezers van die blog geen goede dwarsdoorsnede van het Amerikaanse electoraat representeren. Meer dan 40% beschreef haar/zijn politieke opvattingen als sociaaldemocratisch links en 13 % zelfs als marxistisch, terwijl slechts 1% zichzelf zag als republikeins (in de Amerikaanse betekenis van het woord) en 7 % als conservatief.

Deze peilingen schetsen vooral de Amerikaanse situatie binnen de wijsbegeerte. Peilingen die ons iets kunnen vertellen over de specifieke situatie van de wijsbegeerte in België en Nederland bestaan niet, maar zouden vermoedelijk een enigszins gelijkaardig resultaat opleveren. Bovendien bestaat er ook minstens anekdotische evidentie voor een vijandige klimaat in de academische filosofie jegens rechtse of conservatieve filosofen in onze contreien. Eén van de auteurs van dit essay heeft al verschillende verhalen

gehoord van twee Vlaamse conservatieve filosofen die zeggen te vermijden om in de aanwezigheid van hun collega's of op sociale media over politiek te spreken, omdat ze vrezen voor negatieve gevolgen voor hun carrière.

Er kunnen natuurlijk verschillende relaties zijn tussen het als vijandig gepercipieerde klimaat jegens rechts-conservatieven in de academie en de ondervertegenwoordiging van rechts-conservatieven in vele disciplines (waaronder mogelijk/waarschijnlijk ook de wijsbegeerte). Rechts-conservatieven kunnen zich bijvoorbeeld minder aangetrokken voelen om te solliciteren in een milieu waarvan ze denken dat het hun opinies niet zal waarderen. Daarnaast kunnen individuen om allerlei goede en minder goede redenen ook progressief worden door te werken in een academisch milieu (Nozick 1998). Het is zeker ook denkbaar dat de ondervertegenwoordiging van rechts-conservatieven leidt tot een negatieve perceptie van rechts-conservatieven. Als vijf decennia onderzoek naar vooroordelen een robuust resultaat opleverde, dan is het immers wel dat persoonlijk contact met individuen uit een groep waartegen vooroordeel bestaat, dat vooroordeel vermindert, net zoals de afwezigheid van dergelijk contact dat vooroordeel versterkt (Pettigrew & Tropp 2006). Toch mag zeker ook rechtstreekse discriminatie niet worden uitgesloten. Onderzoek naar *implicit bias* wordt vaak aangehaald als oorzaak van de ondervertegenwoordiging van vrouwen en minderheden in de academische filosofie, omdat men van oordeel is dat dergelijke tendens rechtstreeks impact heeft op beslissingen tot aanwervingen. Als men benadrukt dat *implicit bias* al dergelijke impact heeft, dan zou het minstens vreemd zijn te ontkennen dat een *explicit bias*, zoals die onder meer door Inbar & Lammers (2012) gedocumenteerd is, deze invloed zou (kunnen) hebben.

Nu zijn er bepaalde stemmen in het debat over ideologische diversiteit die dit soort ondervertegenwoordiging geen echt probleem vinden. Ruw geschetst komt het argument hierop neer: de ideologische *bias* is eigenlijk een bepaalde *content bias*. Die *content bias* is legitiem en dus is de ondervertegenwoordiging van mensen met een bepaalde ideologie ten gronde ook legitiem. Zo stelt Paul Krugman (2014), Nobelprijswinnaar economie en uitgesproken *liberal*, in navolging van de komiek Steve Colbert dat de werkelijkheid zelf een *liberal bias* heeft. Rechts-conservatieven zouden gewoon feitelijk verkeerd denken over de meeste zaken en/of minder intelligent zijn. In een afdeling evolutiebiologie kan je niets aanvangen met creationisten, dus discrimineren tegen radicaal-islamitische of radicaal-christelijke biologen is geen probleem als het gaat om een academische baan op een instituut dat macro-evolutionair onderzoek doet. Om gelijkwaardige redenen zou het verantwoord zijn rechts en conservatief denken te

weren uit het academische onderzoek, zo stelt Krugman en met hem ook een filosoof als Pigliucci (2011).

En inderdaad, conservatieven lijken wetenschap en de wetenschappelijke gemeenschap wat meer te wantrouwen dan progressieven. Dat is ten minste het geval in vele contexten. Toch zijn er ook domeinen waar precies het omgekeerde het geval is (Kahan 2012). In de VS blijken conservatieven bijvoorbeeld sceptisch te kijken naar binnen de wetenschappelijke gemeenschap niet-controversiële stellingen over evolutie en klimaatverandering, terwijl de progressieven sceptisch staan tegenover voor wetenschappers niet-controversiële stellingen over *fracking* en kernenergie (Nisbett, Cooper & Garrett 2015). Bovendien lijkt het argument in filosofie (nog) minder zinvol te zijn dan elders: wat zouden immers de filosofische feiten zijn en over welke filosofische stelling kan er geen legitieme controverse bestaan?²

Een andere versie van het Colbert/Krugman/Pigliucci argument luidt dat conservatieven gewoon minder in de meeste wetenschappelijke of filosofische vragen geïnteresseerd zijn. De ondervertegenwoordiging zou een kwestie van zelfselectie zijn en dus geen gevolg van discriminatie. Dat is niet uit te sluiten. Maar zelfs als dat zo zou zijn, dan nog kan men zich de vraag stellen of die zelfselectie niet zou kunnen suggereren dat de vragen die aan bod komen of de methodiek van de discipline problematisch of eenzijdig zijn. Dat zijn in ieder geval de vragen die men zou stellen, mocht blijken dat de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de academische filosofie deels te maken heeft met (fallocentrische?, machistische?) vragen of methodiek.

Discussies over de morele problemen met de ondervertegenwoordiging van een bepaalde groep vertrekken meestal bij een demografisch gegeven. Zo kan men beweren dat een bepaalde groep beter vertegenwoordigd zou moeten zijn omdat leden van die groep een gediscrimineerde positie hebben in onze samenleving. Men zou daarnaast kunnen argumenteren dat zelfs als een bepaalde groep niet wordt gediscrimineerd, er toch een bepaalde proportionaliteit zou moeten zijn: als de verhouding links/rechts binnen een gemeenschap 50/50 is, dan is het misschien problematisch als die verhouding in de academische wereld 80/20 is. Het zou ons in ieder geval moeten aansporen om uit te zoeken of de oorzaken van deze ondervertegenwoordiging moreel problematisch zijn.

2 We laten hier de discussie over de correlatie tussen intelligentie en ideologie buiten beschouwing, ook omdat de meeste studies een heel complex beeld geven (Kemmelmeyer 2008; Rindermann et al. 2012).

Het is echter niet deze erkenningskwestie die van tel is bij het debat over 'rechtse' filosofen. Wij laten deze discussie over *erkenning* rusten omdat we menen dat zelfs als er niets immoreels is aan (de oorzaken van) die ondervertegenwoordiging, ze niettemin onwenselijk kan zijn voor de filosofie omwille van *epistemische* redenen. De vraag die we ons stellen in de volgende sectie is daarom in welke mate en waarom *viewpoint diversity* kan bijdragen aan waarheidsbevinding. De aanleiding daartoe is, zoals onder-tussen duidelijk zal zijn, de vermeende ondervertegenwoordiging van 'rechtse' filosofen, maar men kan de rest van het stuk ook lezen vanuit het omgekeerde perspectief. Stel dat in de toekomst linkse academici sterk ondervertegenwoordigd zouden zijn of zich niet meer als zodanig zouden durven uiten – een toekomstperspectief dat na de recente publicatie van de *professor watchlist* minder vergezocht lijkt dan enkele jaren geleden – waarin zou dan net het probleem van deze ondervertegenwoordiging liggen?³ Dat betekent ook dat wanneer men gereede twijfels zouden hebben over de feitelijke ondervertegenwoordiging van rechts-conservatieven in de academische wijsbegeerte in België, Nederland, de VS, of in de wereld, de filosofische vraag nog steeds interessant blijft, wat het probleem zou zijn voor het domein van de filosofie *als* zou blijken dat rechtse politieke overtuigingen wel degelijk ondervertegenwoordigd zijn.

2 Kritische massa

Diversiteit, zij het in geslacht, afkomst of ideologie, kan maar epistemische waarde hebben voor zover zulke kenmerken ook invloed hebben op de argumenten die men geeft en de posities die men verdedigt of aanvaardt; kortom, op hoe men redeneert. Psychologisch en experimenteel-filosofisch onderzoek heeft al uitgewezen dat geslacht en cultuur een behoorlijk effect hebben op intuïties en cognitieve stijlen (Stich & Buckwalter 2011; Nisbett et al. 2001). Stich en Buckwalter argumenteren dat dit effect mogelijk ook een oorzaak was van de ondervertegenwoordiging van vrouwen en minderheidsgroepen in de wijsbegeerte. Aangezien intuïties een belangrijke rol lijken te spelen in de wijsbegeerte, zouden artikelen en posities verworpen worden louter omdat deze vertrekken bij en steunen op intuïties die anders zijn dan die van de meerderheid der referenten (bij een artikel) of anders dan die van de meerderheid der academici (bij posities).

3 De *professor watchlist* is een webpagina, beheerd door een conservatieve organisatie, waarop intellectuelen met een linkse agenda worden 'ontmaskerd'. Zie: www.professorwatchlist.org.

De visie van Stich en Buckwalter op deze kwestie sluit redelijk nauw aan bij de centrale stelling van de feministische epistemologie: de standpunt theorie (Beebee 2013). Net zoals vele feministische epistemologen suggereren Stich en Buckwalter dat de intuïties en cognitieve stijlen van vrouwen en andere onderdrukte groepen deels verklaren waarom die groepen ondervertegenwoordigd zijn (Buckwalter & Stich 2010). Net zoals standpunt theoretici laten zij bovendien uitschijnen dat dit één van de redenen is waarom we demografische diversiteit in de filosofie zouden moeten nastreven. De ondervertegenwoordiging van vrouwen is onder meer problematisch omdat daardoor de filosofie zelf eenzijdiger of armer is dan wenselijk.

Ook anderen hebben geargumenteed dat het demografisch diverser maken van de filosofie een positieve impact zal hebben op de kwaliteit van de filosofie. Enerzijds gaat nu veel talent voor de filosofie verloren dat bestaande visies en argumenten zou kunnen verdiepen, nuanceren of bijsturen, anderzijds zijn er waarschijnlijk vele filosofische paden die onbewandeld blijven omdat die paden vertrekken bij ervaringen, denkstijlen en intuïties die minder of niet te vinden zijn bij witte westerse mannen (Saul 2013).

Kortom, één van de klassieke argumenten voor een meer diverse filosofie is dat demografische diversiteit ook zou zorgen voor een grotere diversiteit aan *viewpoints* of *standpoints*. Als *viewpoint diversity* echter een doel is, kan dat doel ook meer direct nagestreefd worden. Je dient dan vooral mensen aan te werven uit groepen die gedefinieerd worden door hun visies, en niet alleen mensen die groepen vertegenwoordigen waarvan de definiërende karakteristieken *correleren* met andere visies.⁴

Als we aandacht vragen voor ideologische diversiteit in de filosofie, dan hangt die vraag voor ons ook samen met een bepaalde opvatting over wat filosofie is en hoe redeneren werkt. Recent hebben Hugo Mercier en Dan Sperber geargumenteed dat het menselijk vermogen tot redeneren geëvolueerd is als middel om te overtuigen, en niet in de eerste plaats als een middel om de waarheid te vinden (Mercier & Sperber 2011). Zij stellen dat het redeneren vooral een sociale functie had, en dat het diende om met (en tegen) anderen te argumenteren. Uiteindelijk zal dit argumenteren vaak resulteren in goede en betrouwbare conclusies, maar vooral omdat we met elkaar wedijverden om de beste argumenten te ontwikkelen, niet omdat ons redeneren uit zichzelf gericht is op het vinden van de waarheid.

4 Natuurlijk is niet alle *viewpoint* diversiteit ideologische diversiteit. Een optimale ideologische diversiteit is dus nog geen optimale *viewpoint* diversiteit.

Mercier en Sperber noemen hun theorie de *argumentative theory of reasoning* (ATR) en beweren dat deze theorie het mogelijk maakt om heel wat van onze *cognitive biases* functioneel te begrijpen. Ze leggen er onder meer de nadruk op dat hun theorie verklaart waarom mensen beter zijn in het vinden van redenen die hun visie ondersteunen (*confirmation bias, congruence bias, expectation bias*) dan in redenen die hun positie ondergraven (*blind spot bias*), en ook beter in het vinden van argumenten tegen een positie die zij verwerpen, dan voor een dergelijke positie. De beste argumenten voor het theïsme zal je met andere woorden niet horen van een atheïst, maar de kans is wel groot dat de atheïst het beste argument ontwikkelt tegen het theïsme.

Sperber en Mercier geven aan dat hun theorie ook verklaart waarom in een groep redeneren resulteert in de beste argumenten. Dat is natuurlijk alleen maar het geval als er verschillende redeneringen en verschillende posities zijn. De beste argumenten tegen het theïsme zullen beter zijn als er ook verstandige theïsten gehoord worden die hun standpunt kunnen ontwikkelen. Zonder dergelijke variatie is er weinig brandstof voor verandering, laat staan voor vooruitgang of verbetering.

Als de situatie in de wijsbegeerte zo is dat een bepaald soort (rechtse, conservatieve) argumenten grotendeels afwezig zijn, dan heeft dat vanzelfsprekend repercussies voor hoe de filosofie zich ontwikkelt. Die repercussies worden begrijpelijker binnen het door Sperber en Mercier geschetste kader. Ten eerste zal het betekenen dat de argumenten van meer centrum of linkse filosofen minder sterk zullen zijn, dan mocht men de rechtse argumenten wel horen. Ten tweede zou het kunnen dat de ondervertegenwoordiging van rechtse filosofen in de academische filosofie er – ironisch genoeg – toe leidt dat de rechtse stemmen die wél gehoord worden, niet de beste rechtse argumenten produceren. *Ceteris paribus* lijkt immers te gelden dat hoe minder rechtse filosofen er zijn, hoe kleiner de kans is dat er goede rechtse filosofen zijn. Ten derde wordt de filosofische bewijslast wel heel erg aan de kant van de rechtse posities gelegd. Een marginale of gemarginaliseerde positie zal veel meer tegenstand oproepen, en moet dus veel beter verdedigd worden, dan de mening die door de (machtige) meerderheid wordt gedeeld. De dynamiek tussen deze drie repercussies is bovendien van dien aard dat de uitsluiting mettertijd sterker zal worden, veeleer dan af te zwakken.

De verschillende *cognitive biases* die we functioneel kunnen begrijpen door dit sociale ATR model van redeneren zijn natuurlijk niet enkel in de filosofie maar ook in de wetenschap aan het werk. De sociale dynamiek die ontstaat wanneer wetenschappers bijna allemaal dezelfde ideologische op-

vattingen delen, beïnvloedt heel sterk de onderwerpen die men bestudeert en die bestudeerd mogen worden, de interpretatie van de data, de keuze van de variabelen die men rapporteert en de conclusies die men trekt (Wright & DeLisi 2016).

Dit is natuurlijk niet vreemd voor filosofen, die graag en veelvuldig benadrukken dat er niet zoiets is als waardenvrije wetenschap. De gevolgen van deze dynamiek zijn evenwel vaak problematisch. In de wetenschapsfilosofische literatuur is daar al vaak op gewezen. Zo hebben Helen Longino (1990) en Philip Kitcher er al herhaaldelijk op gewezen dat sociobiologie en evolutiepsychologie niet erg betrouwbare resultaten opleveren, en dat deze ‘shortcomings result from presuppositions whose validity is grounded in a pervasive scheme of values’ (Kitcher 2011: 150). Als oplossing stellen zij zelf ideologische diversiteit voor: ‘Representation of a broader set of perspectives within the scientific community has the potential to expose ways in which the methods used by that community are less reliable than they are supposed, and may thus lead to improvements in certification’ (ibid.).

Het gebrek aan ideologische diversiteit is er misschien voor verantwoordelijk dat dergelijke voorstellen alleen worden gedaan als de wetenschappelijke conclusies rechts lijken, bijvoorbeeld omdat de politieke repercussies gemakkelijker kunnen worden gebruikt voor (de rechtvaardiging van) een rechts-conservatief beleid. Nochtans is de hegemonie van een links-liberale ideologie, zeker binnen de mens- en sociale wetenschappen, ook een bedreiging voor gedegen wetenschapsbeoefening. Dat wordt misschien wel het duidelijkst wanneer er dan toch onderzoek verschijnt dat eerder een rechts-conservatieve ideologie lijkt te ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan de beruchte studie van Regnerus (2012), waarin die concludeerde dat kinderen van ouders die een relatie hadden gehad met een partner van hetzelfde geslacht, het in verhouding met andere kinderen later sociaal, psychologisch en emotioneel slechter deden. De methodologische (en morele) kritiek die de studie, de auteur en de redacteur van het tijdschrift dat de studie publiceerde te verwerken kreeg, was overweldigend.

Of die kritiek terecht was doet hier minder ter zake. Wel de vraag of er evenveel kritiek was gekomen als een studie met een identieke methodologie het omgekeerde had aangetoond. Dat lijkt ons in ieder geval erg onwaarschijnlijk. Op vele punten was de studie van Regnerus immers methodologisch superieur aan studies die het tegendeel beweren aan te tonen (Redding 2013). In een ideologisch eenzijdig klimaat is de kans groot dat methodologische beperkingen van studies die de eigen ideologie onder-

steunen over het hoofd worden gezien, en dat die van studies die de eigen ideologie ondermijnen worden uitvergroot. Ideologische diversiteit, ook in de (sociale) wetenschappen, lijkt ons het beste middel om dit soort *group-think* te vermijden.

De epistemologische nadelen van een gebrek aan ideologische diversiteit zijn waarschijnlijk groter binnen de filosofie dan in vele andere academische disciplines, vooral omdat van alle menswetenschappelijke disciplines de filosofie het redeneren in zijn meest zuivere vorm cultiveert. Zo zal zelfs de meest overtuigde naturalistische filosoof moeten toegeven dat het soort empirie dat een rol speelt in de filosofie toch wel minder hard is dan in de wetenschappen. In ieder geval worden ideeën binnen de empirische wetenschappen meer getoetst aan externe standaarden, zoals empirische data en de toepassing op buiten-academische problemen, en dus niet zo maar aan het oordeel van anderen (Sowell 2011; Nozick 1998). Binnen de filosofie wordt het succes van theorieën daarentegen vooral bepaald aan de hand van interne criteria, zoals intellectuele scherpheid, innovativiteit, complexiteit, en het oordeel van andere filosofen (Sowell 2011). Hoe meer invloed interne criteria echter hebben, hoe belangrijker *viewpoint diversity* is (Kitcher 1993).

Dit betekent natuurlijk niet dat een groot deel van het onderzoek binnen de filosofische logica beïnvloed zal zijn door de politieke ideologie van logici, maar het maakt het wel waarschijnlijk binnen de sociale en politieke filosofie. Zo werd in een recente discussie op de filosofische blog *Daily Nous* de vraag gesteld welke posities men als academische filosoof niet durfde te verdedigen uit angst voor professionele repercussies (Weinberg 2016). Vele van de vermelde posities hadden te maken met toegepaste ethiek en politieke filosofie (vrij wapenbezit, anti-migratie, *pro-life*, ...). Zeker binnen de praktische filosofie is er immers een voor de hand liggende invloed van politieke overtuigingen op de posities die men verdedigt.

Toch zijn er zeker ook enkele 'gevoelige' wijsgerige posities die niet toegepast-ethisch of politiek-filosofisch zijn. Zo zijn er binnen de wetenschapsfilosofie een aantal goede voorbeelden van hevige discussies die in belangrijke mate ideologisch gestuurd zijn, en waarbij het gebrek aan ideologische diversiteit geleid heeft tot een consensus die misschien wel problematisch is. Men kan bijvoorbeeld denken aan de discussie over het concept heritabiliteit, een discussie die vooral in de jaren '70 en '80 hevig werd gevoerd maar die nog steeds af en toe opflakert (Keller 2010; Searctic 2005).

De heritabiliteit van een kenmerk is de mate waarin de variatie van dat

kenmerk in een bepaalde populatie het resultaat is van genetische variatie, eerder dan van variatie in de omgevingsvariabelen. Als de lengte van Belgische mannen een heritabiliteitswaarde van 0.5 heeft bijvoorbeeld, betekent dit dat 50% van die variatie te wijten is aan genetische variatie. Het echte debat over dit concept begon toen Arthur Jensen in 1969 argumenteerde dat IQ een vrij hoge heritabiliteitswaarde heeft, en dat daarom het verschil in IQ tussen de blanke en zwarte populatie in de Verenigde Staten niet zomaar zou kunnen verdwijnen door allerlei sociale maatregelen, aangezien die variatie ten minste ten dele genetische oorzaken had.

Hoewel er vrijwel onmiddellijk heftige kritiek kwam op Jensens' artikel, was het vooral de bioloog Lewontin die met een reeks artikelen (1970, 1974) de wetenschapsfilosofische discussie over de causale interpretatie van heritabiliteitsstudies op gang bracht. Lewontin argumenteerde dat de oorzaken van variatie niet zomaar kunnen worden onderverdeeld in genetische invloeden en omgevingsinvloeden, omdat er ook interacties en correlaties zijn tussen de twee. Verder kan je uit een heritabiliteitswaarde voor een bepaalde populatie, zo stelde Lewontin, ook geen conclusies trekken over de oorzaken van het verschil met een andere populatie, en kan je het effect van een nieuwe verandering in de omgeving niet voorspellen.

Hoewel dit een zinvolle kritiek is, zijn er even goed ook antwoorden op mogelijk (Jensen 1975; Plomin et al. 1977; Sesardic 2005).⁵ Toch lijkt het debat onder filosofen ondertussen zo goed als beslecht, ten voordele van de *interactionist consensus*. Diegene die de kritiek op heritabiliteitsonderzoek niet delen worden vaak een ideologische agenda verweten, maar waarschijnlijk is het omgekeerde niet minder het geval. In ieder geval wordt Lewontins interactie-argument nooit ingeroepen om claims als zou X het gevolg zijn van discriminatie/verdrinking/kolonialisme te weerleggen. Niemand klopt in dat geval op tafel zeggende dat het onzinnig is sociale en genetische oorzaken uit elkaar te halen. De ondervetegenwoordiging van conservatieve stemmen binnen de filosofie lijkt er voor gezorgd te hebben dat de positie van Lewontin ten minste prematuur de consensus is geworden omdat die een progressief/linkse ideologie ondersteunt. Bovendien zet men de weinigen die de consensus durven uit te dagen, snel weg als racistisch of simpelweg te dom om Lewontins argumenten te begrijpen (Tabery 2014). De discussie omtrent heritabiliteit is een goed voorbeeld van alle gevaren van een gebrek aan ideologische diversiteit die we hierboven besproken hebben.

5 Voor een goed overzicht van de argumenten voor beiden posities in het debat over heritabiliteit, zie Tabery 2014.

Dit artikel wil geen ongenueanceerd pleidooi zijn voor positieve discriminatie van rechtse en conservatieve filosofen bij aanwervingsprocedures, maar we hebben hier in ieder geval een argument willen geven tegen negatieve discriminatie van zulke filosofen. Bovendien zou zeker een minimale vertegenwoordiging van rechts-conservatieve filosofen in grotere departementen vanuit epistemisch perspectief nastrevenswaardig zijn. Hoe dit bereikt kan worden, daar spreken we ons in deze bijdrage niet over uit. De eerste stap is waarschijnlijk de bewustwording van de positieve gevolgen van politieke diversiteit binnen de universiteit. Men kan daarbij een voorbeeld nemen aan het departement politieke economie van *The University of Chicago*. Dat departement trok in het begin van de 20ste eeuw Thorstein Veblen aan om voor ideologische diversiteit in het departement te zorgen. Men kan de vrije markt immers pas echt goed verdedigen, zo was de redenering, als men de beste kritieken van haar beste critici kan pareren. In dat licht is ook de recente beslissing van University of Colorado om een tijdelijke leerstoel te creëren voor *conservative thought and policy* (Shields & Dunn 2016) iets wat ook door progressieve academici zou moeten worden toegejuicht.

3 Hoe rechts is rechts?

Evolutiebiologie heeft geen nood aan creationisten, daarover lijkt iedereen het eens. De tijd die we zouden moeten investeren in het weerleggen van creationisten gaat immers ten koste van waardevol evolutie-biologisch werk, en de kritieken die ze opwerpen zijn dermate zwak dat de evolutionaire literatuur ook niet sterker uit de confrontatie zal komen. Maar hoe zit het in de filosofie? Tot nog toe hebben we geschreven over ‘rechts’ en ‘conservatief’ zonder te specificeren *hoe* rechts of conservatief dat ‘rechts’ of ‘conservatief’ precies is, en hoe ideologisch divers de filosofie precies hoort te zijn. Misschien zijn sommige lezers het met ons eens dat de filosofie ideologisch diverser dient te zijn dan ze nu is. Maar stel dat u zo een lezer bent, denkt u dan ook dat we (meer) nationaalsocialistische filosofen nodig hebben? En zouden meer anarchokapitalisten een zegen zijn voor de wijsbegeerte? Of zijn dergelijke rechtse filosofen het equivalent van creationisten in de evolutiebiologie?

Een volledig antwoord op de vraag hoe divers de filosofie moet of mag zijn, zal u hier niet krijgen. Wel willen we een eerste poging doen om die vraag te verkennen. Die ‘eerste poging’ mag u trouwens tamelijk letterlijk opvatten: er is over de vraag wat een optimale *viewpoint diversity* is weinig

of niets geschreven. De meeste academici van de *Heterodox Academy* lijken het er wel over eens te zijn dat de diversiteit in de mens- en sociale wetenschappen te beperkt is en dat de diversiteit ook te groot kan zijn (of minstens toch dat bepaalde vormen van *viewpoint diversity* onwenselijk zijn), maar nemen geen standpunt in over waar precies het epistemische optimum ligt. We zullen er hier vooral op wijzen dat het antwoord op deze vraag nog moeilijker te vinden zal zijn voor de filosofie dan voor de wetenschappen.

We zouden immers kunnen denken dat een ruwe analyse van het creationisme-voorbeeld ons al wel op het spoor zou kunnen zetten van welke ideologische diversiteit onwenselijk is. Het gaat in dat geval om een visie die radicaal indruist tegen de methodes en basisinzichten van de discipline. Als we nu zouden aannemen dat dit ook als vuistregel voor andere disciplines kan gebruikt worden, wat zou het dan betekenen voor de filosofie? We vrezen dat het voor de filosofie bitter weinig zou betekenen.

Ten eerste is het verre van duidelijk wat de methodes en de basisinzichten van de filosofie zijn. De filosofie is duidelijk minder cumulatief dan de (andere) wetenschappen⁶ en ze biedt ook ruimte aan heel verschillende methodes (analytisch, continentaal, formeel, informeel-narratief). Natuurlijk zijn er methodes die uitgesproken niet-filosofisch zijn: zo is er duidelijk geen plaats in de filosofie voor argumenten als 'We kunnen concluderen dat X enkel en alleen omdat mijn hond me verteld heeft dat X'. De voorkeur voor een dergelijke argumenteertrant lijkt echter niet heel verspreid in de filosofie, en het lijkt ook weinig waarschijnlijk dat het ideologisch zeer divers maken van de filosofie enige impact zou hebben op de populariteit van dergelijke redeneertrant. Geen pleidooi voor het diverser maken van de filosofie (of van de wetenschap) mag worden gelezen als een pleidooi voor het opgeven van de al schaarse algemeen-gedeelde intellectuele standaarden van onze discipline.

Maar betekent dat dan dat elke ideologische diversiteit goed is, zolang ze maar gepaard gaat met een scherp intellect en gedegen argumentatie? Of geldt dat misschien wel nog voor anti-migratie argumenten en argumenten tegen het homohuwelijk of voor het kapitalisme, maar niet voor argumenten die concluderen dat folteren moreel aanvaardbaar en in vele gevallen zelfs moreel wenselijk is?

Op dit ogenblik worden in de filosofie al bepaald vreemde standpunten verdedigd. Michael Tooley (1972) en Peter Singer (2011) verdedigden bij-

6 We hebben het hier dan over wetenschappen die zich in een periode bevinden van wat Kuhn normale wetenschap noemt.

voorbeeld al de opvatting dat het minder erg is een pasgeborene te doden dan een volwassen varken. Met betrekking tot ernstig gehandicapte kinderen schrijft Singer zelfs dat er vaak helemaal niets fout is aan het doden van die kinderen: 'Very often, it is not wrong at all.' (Singer 2011: 191) Dit gaat ons inziens redelijk ver. Tegelijk denken we dat het goed is dat deze argumenten het licht gezien hebben, vooral omdat die argumenten het nodig maken om dieper na te denken, onder meer over wat het betekent dat menselijke leven 'heilig' of 'onaantastbaar' is.

Op een vergelijkbare manier zou het goed zijn dat iemand durft te verdedigen dat folterpraktijken en raciaal profileren (Schauer 2009) niet alleen moreel aanvaardbaar maar ook wenselijk zijn. Natuurlijk erkennen we dat dit risico's inhoudt: de argumenten zouden in strafzaken kunnen worden ingeroepen en zelfs mensen echt kunnen aanzetten tot infanticide/discriminatie/folteren. Het risico schatten we echter klein in, zo klein dat er geen grote voorzichtigheid geboden is. Voor zover we weten nam het aantal infanticides niet toe na Singers publicaties over dat thema, laat staan dat dit gebeurde door Singers publicaties.

In vele disciplines spelen echter ook opportuïteitskosten: als evolutiebiologen bezig zijn met het weerleggen van creationisten kunnen ze zich minder verdiepen in de macro-evolutionaire tendensen. Dergelijke opportuïteitskosten spelen ook mee in de filosofie: als je bezig bent met het weerleggen van het raciaal realisme, kan je je niet buigen over het uitwerken van jouw a priori argument voor panpsychisme. Die opportuïteitskosten zijn echter minder problematisch in de filosofie dan in de (meeste andere) wetenschappen.

Ten eerste is het filosofisch onderzoek meestal veel minder toegepast – of leent het zich veel minder tot toepassing – dan het onderzoek in andere disciplines. Het tijdelijk niet verder kunnen verkennen van een bepaalde piste omdat men bezig is met een andere piste, heeft dan ook weinig negatieve repercussies voor de buiten-academische wereld. Ten tweede hebben we er al op gewezen dat een groot deel van de filosofie niet cumulatief is. Als filosofie onze kennis al doet toenemen, dan is het toch vooral in de breedte. Vermits toename aan ideologische diversiteit waarschijnlijk zal resulteren in een breder worden van de filosofische onderzoeksprogramma's, dient men in de filosofie minder voorzichtig om te gaan met ideologische diversiteit dan in andere disciplines. Ten derde kan de filosofie ook dienen als een soort laboratorium voor ideeën die op het eerste gezicht aberrant lijken. Het ondervragen van ideologische en andere vooronderstellingen wordt vaak gezien als een van de kerntaken van de filosofie. Een dergelijke kerntaak kan beter uitgevoerd worden naarmate er meer

ideologische perspectieven een plaats vinden in de academische filosofische.

Toch erkennen we ook dat extreme ideologische diversiteit problemen kan veroorzaken. Ze zou bijvoorbeeld in de weg kunnen staan van een meer inclusieve wijsbegeerte. Dat geldt voor argumenten die raciaal profileren verdedigen, maar natuurlijk net zozeer voor argumenten als die van Singer. Bepaalde groepen kunnen zich door deze argumenten onveilig voelen in de filosofie en de filosofie daarom gaan vermijden. Daarnaast zijn er met bepaalde extreme posities ook juridische problemen, die zich misschien orthogonaal verhouden tot de epistemische kwestie maar daarom niet minder relevant zouden zijn. Tot slot moet men in deze ook pragmatisch zijn: meer ideologische diversiteit in de wijsbegeerte is haalbaar, extreme ideologische diversiteit – indien ze al wenselijk zou zijn – is dat voorlopig zeker niet.

Bibliografie

- Beebee, H. (2013) Women and Deviance in Philosophy, in: K. Hutchison & F. Jenkins (red.) *Women in Philosophy: What Needs to Change?* Oxford: Oxford University Press, pp. 61-80.
- Buckwalter, W. & S. Stich (2010) *Gender and Philosophical Intuition*. Geraadpleegd op 10 september 2016: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1966324.
- Crawford, J.T., J.L. Duarte, J. Haidt, L. Jussim, C. Stern & P.E. Tetlock (2015) It May Be Harder than We Thought, but Political Diversity Will (Still) Improve Social Psychological Science, *Behavioral and Brain Sciences* 38, e164.
- Duarte, J.L., J.T. Crawford, C. Stern, J. Haidt, L. Jussim & P.E. Tetlock (2015) Political Diversity Will Improve Social Psychological Science, *Behavioral and Brain Sciences* 38, e130.
- Gross, N. (2013) *Why Are Professors Liberal and Why Do Conservatives Care?* Cambridge: Harvard University Press.
- Gross, N. & S. Simmons (2007) The Social and Political Views of American Professors. Paper gepresenteerd op het *Harvard University Symposium over Professors and Their Politics* op 6 oktober, Cambridge, Ma.
- Haslanger, S. (2008) Changing the Ideology and Culture of Philosophy: Not by Reason (Alone), *Hypatia* 23(2), pp. 210-223.
- Inbar, Y. & J. Lammers (2012) Political Diversity in Social and Personality Psychology, *Perspectives on Psychological Science* 7(5), pp. 496-503.
- Jensen, A.R. (1969) How Much Can We Boost IQ and Scholastic Achievement?, *Harvard Educational Review* 39, pp. 1-123.
- Jensen, A.R. (1970) Race and the Genetics of Intelligence: A Reply to Lewontin, *Bulletin of the Atomic Scientists* 26(5), pp. 17-23.
- Jensen, A.R. (1975) The Meaning of Heritability in the Behavioral Sciences, *Educational Psychologist* 11(3), pp. 171-183.
- Kahan, D.M. (2012) Ideology, Motivated Reasoning, and Cognitive Reflection: An Experimental Study, *Judgment and Decision Making* 8, pp. 407-24.

- Keller, E.F. (2010) *The Mirage of a Space Between Nature and Nurture*. Durham: Duke University Press.
- Kitcher, P. (1993) *The Advancement of Science: Science without Legend, Objectivity without Illusion*. Oxford: Oxford University Press.
- Kitcher, P. (2011) *Science in a Democratic Society*. New York: Prometheus Books.
- Klein, D.B. & C. Stern (2005) Professors and their Politics: The Policy Views of Social Scientists, *Critical Review* 17(3-4), pp. 257-303.
- Krugman, P. (2014) On the Liberal Bias of Facts. Blog geplaatst op *The Opinon Pages* van *The New York Times* op 18 april 2014, geraadpleegd op 10 september 2016: krugman.blogs.nytimes.com/2014/04/18/on-the-liberal-bias-of-facts/.
- Lakoff, G. (2010) *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lewontin, R.C. (1970) Race and Intelligence, *Bulletin of the Atomic Scientists* 26(3), pp. 2-8.
- Lewontin, R.C. (1974) The Analysis of Variance and the Analysis of Causes, *American Journal of Human Genetics* 26(3), pp. 400-411.
- Longino, H.E. (1990) *Science as Social Knowledge: Values and Objectivity in Scientific Inquiry*. Princeton: Princeton University Press.
- Mercier, H. & D. Sperber (2011) Why Do Humans Reason? Arguments for an Argumentative Theory, *Behavioral and Brain Sciences* 34(2), pp. 57-74.
- Nisbett, E.C., K.E. Cooper & R.K. Garrett (2015) The Partisan Brain: How Dissonant Science Messages Lead Conservatives and Liberals to (Dis)Trust Science, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 658(1), pp. 36-66.
- Nisbett, R.E., K. Peng, I. Choi & A. Norenzayan (2001) Culture and Systems of Thought: Holistic versus Analytic Cognition, *Psychological review* 108(2), pp. 291.
- Nozick, R. (1998) Why do Intellectuals Oppose Capitalism?, *CATO Policy Report* 20(1), pp. 8-11.
- Pettigrew, T.F. & L.R. Tropp (2006) A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory, *Journal of Personality and Social Psychology* 90(5), pp. 751-783.
- Plomin, R., J.C. DeFries & J.C. Loehlin (1977) Genotype-Environment Interaction and Correlation in the Analysis of Human Behavior, *Psychological Bulletin* 84(2), 309-322.
- Pigliucci, M. (2011) Does the Academy Discriminate against Conservatives? Blog geplaatst op *Rationally Speaking* op 10 februari 2016, geraadpleegd op 10 september 2016: rationallyspeaking.blogspot.be/2011/02/does-academy-discriminate-against.html.
- Redding, R.E. (2012) Likes Attract The Sociopolitical Groupthink of (Social) Psychologists, *Perspectives on Psychological Science* 7(5), pp. 512-515.
- Redding, R.E. (2013) Politicized Science *Society* 50, pp. 439-446.
- Saul, J. (2013) Implicit Bias, Stereotype Threat and Women in Philosophy, in: F. Jenkins & K. Hutchison (red.) *Women in Philosophy: What Needs to Change?* Oxford: Oxford University Press, pp. 39-60.
- Schauer, F.F. (2009) *Profiles, Probabilities, and Stereotypes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sesardic, N. (2005) *Making Sense of Heritability*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shields, J.A. & J.M. Dunn (2016) *Passing on the Right: Conservative Professors in the Progressive University*. Oxford: Oxford University Press.
- Singer, P. (2011) *Practical Ethics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sowell, T. (2012) *Intellectuals and Society*. New York: Basic Books.
- Stich, S. & W. Buckwalter (2011) Gender and the Philosophy Club, *The Philosophers' Magazine* 52, pp. 60-65.
- Tabery, J. (2014) *Beyond Versus: The Struggle to Understand the Interaction of Nature and Nurture*. Cambridge: MIT Press.

- Tetlock, P.E. & G. Mitchell (2015) Why so Few Conservatives and Should we Care? *Society* 52(1), pp. 28-34.
- Tooley, M. (1972) Abortion and Infanticide, *Philosophy and Public Affairs* 2(1), pp. 37-65.
- Weinberg, J. (2016) Which ideas are students protect from? Which are faculty fearful to defend? Blog geplaatst op *Daily Nous* op 30 augustus 2016, geraadpleegd op 10 september 2016: dailynous.com/2016/08/30/ideas-students-protected-from-faculty-fearful-to-defend/.
- Wright, J. & M. DeLisi (2016) *Conservative Criminology: A Call to Restore Balance in the Social Sciences*. New York: Routledge.

Over de auteurs

Andreas De Block (1972) studeerde filosofie en psychologie in Gent en Leuven. Van 2002 tot 2005 was hij als VENI-postdoc verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Momenteel is hij hoogleraar aan de KU Leuven, waar hij onder meer medische filosofie en sportethiek doceert. Hij publiceert over seksualiteit, culturele evolutie en psychiatrie.

Olivier Lemeire (1987) werkt momenteel als FWO-postdoc aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte in Leuven, waar hij in 2015 ook zijn doctoraat behaalde. Dat doctoraat behandelde de natuurlijkheid van wetenschappelijke soortclassificaties. Hij publiceert nu voornamelijk over de verschillende manieren om te denken en spreken over soorten mensen, bijvoorbeeld door raciale onderscheidingen of psychiatrische labels.